

NIKOH VA OILAVIY MUNOSABATLARDA PSIXOLOGIK MOSLIK

Narmetova Yulduz Karimovna

Toshkent Davlat tibbiyot universiteti dotsenti

Qobilova Madina Yufjonovna

Toshkent Davlat tibbiyot universiteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15632342>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-June 2025 yil

Ma'qullandi: 07- June 2025 yil

Nashr qilindi: 10- June 2025 yil

KEYWORDS

nikoh, oila, psixologik moslik, o'zaro tushunish, oilaviy qadriyatlar, muloqot, murosa.

ABSTRACT

Ushbu maqolada nikoh va oilaviy munosabatlar doirasida psixologik moslik tushunchasi, uning mazmuni, ahamiyati hamda unga ta'sir qiluvchi omillar keng yoritilgan. Shuningdek, psixologik moslik darajasining oilaviy hayotga ta'siri, moslik yetishmasligining oqibatlari, bu boradagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlar hamda psixologik tavsiyalar chuqur tahlil qilingan. Maqola barqaror va baxtli oila qurishda psixologik moslikning tutgan o'рни haqida ilmiy asoslangan xulosalarni taqdim etadi.

Oilaviy hayot inson hayotining ajralmas va muhim qismidir. Barqaror va totuv oila jamiyat poydevorini mustahkamlaydi. Bunday oilani shakllantirishda er-xotin o'rtasidagi psixologik moslik hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ikki shaxsning bir-birini tushunishi, qo'llab-quvvatlashi, bir xil qadriyatlar asosida yashashi oila muhitining sog'lom va baxtli bo'lishiga sabab bo'ladi.

Psixologik moslik, shuningdek, turmush qurishdan oldin juft tanlash bosqichida ham muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Yoshlar psixologik jihatdan bir-birlariga mos bo'lgan taqdirda, keyinchalik yuzaga keladigan ko'plab ziddiyatlardan saqlanishadi. Maqolaning maqsadi — nikoh va oilaviy munosabatlarda psixologik moslikning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganish, bu borada mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llarini tahlil qilishdir.

Asosiy qism

Avvalombor biz nikoh va moslik haqida tushunchaga ega bo'lishimiz kerak. Nikoh — bu ikki insonning (odatda erkak va ayolning) o'zaro rozilik asosida, ma'lum huquqiy va axloqiy majburiyatlar bilan birlashib, oila qurishlari jarayonidir.

Nikoh quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Huquqiy jihatdan

Nikoh – bu davlat tomonidan tan olinadigan rasmiy munosabat bo'lib, fuqarolik holati dalolatnomasi organlarida (ZAGS) ro'yxatga olinadi. Nikoh o'rnatilgach, er va xotin bir-biriga nisbatan huquq va majburiyatlarga ega bo'ladilar (masalan: mulkka bo'lgan huquq, farzandlar ustidan vasiylik, o'zaro moddiy yordam).

2. Ijtimoiy-axloqiy jihatdan

Nikoh – bu jamiyat tomonidan qadrlanadigan va qo'llab-quvvatlanadigan institut. U insonlarning ijtimoiy hayotini tartibga soladi, farzandlar tug'ilishi va ularning tarbiyasi uchun barqaror muhit yaratadi.

3. Psixologik jihatdan

Nikoh – ikki shaxsning hayot yo'lini birga bosib o'tish haqidagi qarori, ya'ni ular o'zaro muhabbat, hurmat, ishonch va bir-biriga sodiqlik asosida birga yashashga bel bog'laydilar. Bu jarayonda o'zaro moslik, sabr-toqat, murosaga kelish kabi ko'nikmalar muhim rol o'ynaydi.

4. Diniy jihatdan

Aksar dinlarda nikoh muqaddas sanaladi. Islomda nikoh Alloh oldidagi ahd hisoblanadi. Bu munosabatlar ma'naviy poklik, sodiqlik va halollik asosida bo'lishi kerak.

Moslik — bu ikki yoki undan ortiq narsaning bir-biriga mos kelishi, uyg'unlashishi, o'zaro muvofiqligi degan ma'noni anglatadi. U turli sohalarda turlicha qo'llanadi, masalan:

1. Psixologiyada: shaxslar o'rtasidagi xarakter, qiziqishlar, qadriyatlar yoki fe'l-atvor jihatidan bir-birini to'ldirishi va tushunishi. Masalan, turmush qurishda psixologik moslik juda muhim hisoblanadi.

2. Texnikada: ikkita tizim yoki qurilmaning birgalikda ishlay olishi. Masalan, kompyuter dasturining operatsion tizim bilan mosligi.

3. Biologiyada: organizmlarning muhit sharoitlariga yoki o'zaro yashashga moslashuvi.

4. Ijtimoiy sohada: guruhlar yoki jamiyat a'zolarining o'zaro ahil va muvofiq yashashi.

Psixologik moslik — ikki insonning xarakteri, fe'l-atvori, emotsional ehtiyojlari, hayotiy qarashlari va qadriyatlarining bir-biriga yaqinligi, uyg'unligidir. Bu moslik er-xotin o'rtasidagi barqarorlik va baxtni ta'minlovchi asosiy omillardan biridir.

1. Temperament va xarakter mosligi Har bir inson ma'lum temperamentga ega. Xoleriklar faol, tezkor, sangviniklar ijtimoiy va optimistik, flegmatiklar sabrli va tinch, melankoliklar esa hissiyotlarga boy. Turli temperamentga ega insonlar turmush qurganda, ular bir-birining holatini tushunishi, muloqotga kirishish uslublarini moslashtirishi kerak bo'ladi.

2. Qadriyatlar va dunyoqarash mosligi Qadriyatlar — bu inson hayotida muhim deb hisoblaydigan tamoyillaridir. Diniy e'tiqod, madaniyat, farzand tarbiyasiga yondashuv, moliyaviy qarashlar mos bo'lishi kerak.

3. Muloqot ko'nikmalari va murosaga kelish. Samarali muloqot psixologik moslikning asosi hisoblanadi. Juftliklar bir-birining fikrini eshitish, tushunish va tan olishga qodir bo'lishi lozim. Muloqotdagi xatoliklar ko'pincha o'zaro tushunmovchilik va nizolarga olib keladi.

4. Tarbiya va madaniy muhit Turmush o'rtoqlarning qanday oilada voyaga yetgani ularning turmush tarziga bevosita ta'sir qiladi. Bir-birining oilaviy an'analarini qabul qilishga tayyor bo'lgan juftliklar o'zaro uyg'unlikka erishishadi.

5. Moslik yetishmasligining oqibatlari Psixologik moslik bo'lmagan hollarda juftliklar orasida nizolar, ajrimlar, hissiy sovuqlik, tushkunlik, hatto zo'ravonlik holatlari ko'payadi. Bu esa nafaqat oila a'zolari, balki jamiyat uchun ham salbiy oqibatlarga olib keladi.

6. Psixologik moslikni mustahkamlash yo'llari Nikohdan oldingi psixologik maslahatlar; O'zaro ochiq va samimiy muloqot; Konfliktlarni ijobiy hal qilish ko'nikmalari; Oilaviy psixolog yordamidan foydalanish; Umumiy maqsadlar sari harakat qilish.

Xulosa

Psixologik moslik — baxtli va barqaror oila qurishning asosi hisoblanadi. Moslik faqat fe'l-atvor darajasida emas, balki emotsional, ijtimoiy va qadriyaviy uyg'unlikni o'z ichiga oladi. Psixologik moslik mavjud bo'lsa, oila a'zolari bir-birlarini tushunishadi, bir-biriga tayanch bo'lishadi va turmushda yuzaga keladigan muammolarni birgalikda yengib o'tishadi. Maqolada ta'kidlanganidek, o'zaro moslikka erishish uchun har ikki tomonning mas'uliyati, harakati va o'z ustida ishlashi muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Axmedova N. "Oila psixologiyasi", Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
2. Erkaboyeva M. "Nikoh va oilaviy munosabatlar asoslari", Samarqand, 2020.
3. Rean A.A., Baranov A.A. "Psixologiya sem'i", SPb., 2018.
4. Qosimov A., Yusupova M. "Oila va jamiyat: zamonaviy yondashuvlar", Toshkent, 2022.
5. Kazantseva T.V. "Psixologiya semeynoy jizni", Moskva: Yurayt, 2020.
6. Baxtiyorova D. "Oila munosabatlarida konfliktlar va ularni yechish yo'llari", Toshkent, 2021.
7. Jalilova G. "Turmushga tayyorgarlik psixologiyasi", Buxoro, 2019.

